

Rekenkamerbrief

Aan de gemeenteraad van Almelo
Afschrift aan: het college van B&W

Postadres:
Gemeente Almelo
Postbus 5100
7600 GC Almelo

Bezoekadres:
Haven Zuidzijde 30
7607 EW Almelo

telefoon: **(0546) 54 11 11**
e-mail: **gemeente@almelo.nl**
internet: **www.almelo.nl**

Uw brief	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Datum
		UIT - 24118029	27 november 2024
Bijlage(n)	Doorkiesnummer	Behandeld door	Zaaknummer
1) Eindrapport DoeMee onderzoek	0546-54 11 11	Y Engbers	DCS - 2386541
2) Factsheet Gemeente Almelo			
3) Benchmark gemeenten o.b.v. enquête			
4) Benchmark omgevingsdiensten o.b.v. enquête			

Onderwerp

Aanbiedingsbrief eindrapport DoeMee onderzoek - Energiebesparingsplicht

‘Wat je bespaart, hoef je ook niet op te wekken’

Inleiding

Als Rekenkamer Almelo namen we deel aan het landelijke DoeMee-onderzoek 2024 naar het toezicht en de handhaving van de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing bij bedrijven en instellingen. Op initiatief van de vereniging van Rekenkamers deden 109 rekenkamers aan dit onderzoek mee. De resultaten zijn opgenomen in een algemeen onderzoeksrapport (bijlage 1) en factsheets per gemeente (bijlage 2). Met deze brief bieden wij u de volledige documenten aan. In de factsheet staat onder andere op gemeentelijk niveau beschreven hoe de samenwerking met omgevingsdiensten is vormgegeven en wat de voortgang op toezicht en handhaving is. De factsheets bieden hierdoor handvatten om op gemeentelijk niveau de doeltreffendheid en/of doelmatigheid van toezicht en handhaving te verbeteren als hier aanleiding toe is.

Waar gaat dit onderzoek over?

Het onderzoek richtte zich op de twee onderstaande onderwerpen:

1. Energiebesparingsplicht: bedrijven en instellingen die jaarlijks meer dan 50.000 kWh stroom of 25.000 m³ aardgas gebruiken, zijn verplicht energiebesparende maatregelen te nemen. Het gaat hierbij specifiek om investeringen die zij binnen vijf jaar kunnen terugverdienen.
2. Informatieplicht energiebesparing: bedrijven en instellingen zijn verplicht eens in de 4 jaar actief informatie te verstrekken aan hun omgevingsdienst over de energiebesparende maatregelen die zij hebben genomen. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) beheert het digitale loket waarmee bedrijven dit aan hun omgevingsdienst laten weten.

Het is de omgevingsdienst die het toezicht op de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing uitvoert in opdracht van het bevoegd gezag.

Het belang voor u als raad

Samengevat: Wat je bespaart hoeft je niet op te wekken en drukt niet op het stroomnet. Door netcongestie kunnen we nieuwe huizen en bedrijven soms niet aansluiten op het stroomnet. Daarnaast is er nogal eens politieke onrust over de plaats waar windmolens of zonneparken kunnen komen. Dit maakt het besparen van energie een uiterst belangrijk onderwerp binnen de energietransitie. Alle energievraag die we kunnen wegnemen door besparing, ontlast het net, spaart het milieu en leidt tot minder beslag op de ruimte voor windmolens en zonneparken. De energiebesparingsplicht (in combinatie met de informatieplicht energiebesparing) is een bestaand instrument om bedrijven en instellingen hierin hun rol te laten nemen. Het effect van deze plicht is echter tot op heden beperkt. Met de controle en handhaving van de energiebesparingsplicht hebben gemeenteraad en staten een knop in handen om mee te sturen: zij kunnen de omgevingsdienst daartoe in staat stellen om de maximale besparing te halen.

Centrale onderzoeksvraag

De centrale onderzoeksvraag luidde als volgt:

In het DoeMee-onderzoek staat de vraag centraal: Welke inspanningen plegen gemeenten en provincies bij het toezicht en de handhaving van de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing en wat zijn daarvan de resultaten?

Landelijke conclusies van het onderzoek

De landelijke conclusies zijn:

- Landelijke en provinciale middelen hebben intensivering van de controle en handhaving op de energiebesparingsplicht mogelijk gemaakt.
- Door het tijdelijke karakter van de intensiveringen is er een gebrek aan continuïteit bij de omgevingsdiensten, dit uit zich bijvoorbeeld in het niet in kunnen zetten van vast personeel.
- Er is bij gemeenten, provincies en omgevingsdiensten gebrekkig zicht op bedrijven en instellingen die moeten voldoen aan de energiebesparingsplicht en de plicht hier inlichtingen over te geven.
- Er is gebrekkig zicht op zowel het energiebesparingspotentieel als de gerealiseerde energiebesparing.
- De complexe regelgeving vereist specialistische toezichthouders bij omgevingsdiensten.

Bevindingen specifiek voor Almelo

In de factsheet staan in hoofdlijn de onderstaande conclusies voor de gemeente Almelo en de Omgevingsdienst Twente (ODT):

- De rollen en taken van gemeente en omgevingsdienst met betrekking tot het toezicht op de energiebesparings- en informatieplicht zijn helder en de opdracht is in de begroting van de gemeente Almelo opgenomen (onderdeel milieu). Ter uitvoering is een projectplan opgesteld, de Omgevingsdienst Twente (ODT) rapporteert periodiek over de uitvoering op basis van afgesproken KPI's (o.a. aantal (her)controles, handhavingstrajecten en indicatie van potentiële energiebesparing). Deze rapportages leveren adequate informatie;
- De gemeente geeft zelf geen invulling aan toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht energiebesparing, naast de taken die bij de omgevingsdienst zijn belegd sinds 1 juli 2023. Hierdoor vallen er echter geen zaken tussen wel en schip. De taak van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht is volledig belegd bij de omgevingsdienst.
- Er is gedeeltelijk zicht op het aantal bedrijven dat valt onder de energiebesparings- en informatieplicht. De informatie ontbreekt in sommige gevallen omdat de bedrijven die geen rapportage informatieplicht hebben ingediend en waar nog geen energiegegevens van bekend zijn bij de OD Twente (nog) niet inzichtelijk zijn.
De OD Twente is nog een relatief jonge omgevingsdienst, waardoor bijvoorbeeld het op een goede manier van verzamelen en bewaren van data pas sinds een paar jaar echt goed vorm krijgt. De data wordt dus steeds betrouwbaarder.
- Het aantal bedrijven dat per jaar wordt gecontroleerd wordt bepaald aan de hand van het beschikbare budget vanuit de gemeente. Op basis daarvan wordt gekeken hoeveel bedrijven daar mee gecontroleerd kunnen worden. Het doel is om minimaal 10% van de energierelevante bedrijven per jaar (basis inschatting CBS) te controleren. Dit doel lijkt behaald te worden. Er zijn op het gebied van

energiebesparing binnen de gemeente Almelo echter wel enkele dwangsommen opgelegd aan bedrijven.

- De omgevingsdienst heeft zicht op het energiebesparingspotentieel bij bedrijven en instellingen. Het energiebesparingspotentieel bij bedrijven en instellingen in de gemeente is 5.64 miljoen kWh en 624.000 m³ gas (indicatief op basis van cijfers CBS). De omgevingsdienst heeft indicatief zicht op de totaal gerealiseerde energiebesparing die dankzij de energiebesparingsplicht is gerealiseerd. Over het jaar 2023 was dat 933.466 kWh en 103.220 m³ gas.
- 70-80% van de gecontroleerde bedrijven en instellingen in Overijssel hebben nog niet alle energiebesparende maatregelen getroffen.

Aandachtspunten voor u als raad

De aard van het doe-mee onderzoek leent zich niet voor het doen van aanbevelingen. Wij bieden u het daarom ter informatie aan waarbij het rapport voor u als raad wel een aantal aandachtspunten bevat. Zo is de potentiële energiebesparing indicatief. Het kan u helpen om richting toekomst inzichtelijk te hebben wat het afdwingen van erkende maatregelen daadwerkelijk heeft opgeleverd door het energieverbruik over meerdere jaren inzichtelijk te hebben. De ODT zou de informatie hierover in de rapportages kunnen aanscherpen.

Daarnaast is er gedeeltelijk zicht op het aantal bedrijven dat valt onder de energiebesparings- en informatieplicht. De omgevingsdiensten ontvangen niet de informatie die nodig is om dit beeld compleet te maken. Dit kan worden opgelost door de netbeheerder(s) de energiegegevens te laten verstrekken. Hierover loopt een landelijke lobby die u als raad van Almelo ook kracht kunt bijzetten.

Tot slot: nog niet al het besparingspotentieel is gerealiseerd. U kunt hier kiezen voor versnelling door de 10% jaarlijkse controles te verhogen of door te kiezen voor een andere prioriteitstelling of extra inzet.